

Inhoud

Voorwoord	12
Enkele beroemde verhalen uit de oudheid over goud en rijkdom	21
Enkele archeologische vondsten waarin het goud een belangrijke rol speelt	53
Enkele benamingen uit de Romeinse keizertijd waarin goud een belangrijke rol speelt	60
Goud in het Oude Testament	77

Goud in het Nieuwe Testament	117
Goud uit het vroege christendom	133
Bronnen	211
Literatuur	213
Fotoverantwoording	216

Voorwoord

Het edelmetaal goud heeft reeds vanaf de vroegste tijden een fascinerende aantrekkingskracht uitgeoefend op de gebruiker. Goud wordt daarom al vanaf de vroegste tijden gewaardeerd als kostbaar, onvergankelijk, tijdloos, duurzaam en buitengewoon fraai. Ook de glans van puur goud is, wanneer er voldoende licht is, adem-

benemend. Deze ervaring hadden de ontdekkers van de gouden dodensarcofaag van Toetanchamon. Maar zij niet alleen. Het metershoge gouden beeld van Athena in de Parthenontempel in Athene was voor de bezoekers van deze tempel een ware sensatie.

In het Oude Testament was de tempel een "huis van goud" en in de tabernakel en tempel waren veel gou-

den voorwerpen te vinden, waarbij de ark met de gouden cherubim het hoogtepunt vormde. De Israëlieten vereerden gouden kalveren, aanvankelijk vrijwel direct na de uittocht uit Egypte en vele eeuwen later opnieuw in het noordelijk gelegen Dan en Bethel.

In dit boekje wordt kort ingegaan op het thema "goud" in de oudheid en in de we-

reld van het Oude en Nieuwe Testament. Vervolgens wordt het thema behandeld in het Vroege Christendom. In het vroege christendom vinden we de apsismozaïeken die vaak zijn voorzien van gouden mozaïeksteentjes. De San-Marcobasiliek in Venetië is hiervan een mooi voorbeeld. Maar dit boekje wil verder kijken en vooral ook de rijke erfenis van het vroege christendom

naar voren brengen. In het laatste Bijbelboek Openbaring spreekt Johannes over Jeruzalem, een stad met gouden poorten en straten. Het bijzondere karakter van deze stad wordt nog verder onderstreept door de edelstenen die in zijn poorten aanwezig zijn. En het is de heerlijkheid van God Zelf die zich in dit hemelse Jeruzalem manifesteert. Johannes verwoordt het als

volgt: 'En de twaalf poorten waren twaalf paarlen, iedere poort was elk uit één parel; en de straat der stad was zuiver goud, gelijk doorzichtig glas. En ik zag geen tempel in haar; want de Heere, de almachtige God, is haar Tempel en het Lam' (Openb. 21:21-22). Mag dit Lam Gods, het "agnus Dei", uw aandacht blijvend vasthouden, dat is de wens van de auteur.

Deze uitgave is tot stand gekomen met steun van de SBVK.
Zie: www.sbvk.nl en blijf op de hoogte door de nieuwsbrief.

Enkele beroemde verhalen uit de oudheid over goud en rijkdom

Quis homo in hoc mundo beatissimus est?

Wie is de gelukkigste mens op deze wereld?

Deze vraag stelde de Perzische vorst Croesus aan Solon, die in de vijfde eeuw wetgever van Athene was.

Croesus hoopte dat Solon bij het beantwoorden van deze vraag zijn naam zou noemen. Want hij was enorm rijk en beschikte over zeer veel goud. Daarom dacht hij dat hij zelf de gelukkigste man op deze aarde was. Het antwoord viel hem erg tegen. Solon noemde niet zijn naam, maar de naam van zijn stadsgenoot, de Athener Tellos. Deze Tellos had als een leeuw gevochten

tegen de vijanden van Athene en daarbij ten slotte het leven gelaten. De Atheners begroeven hem, als blijk van dank zonder verdere kosten, op de plek waar hij gevallen was. Welnu, deze persoon beschouwde Solon als de gelukkigste mens ter wereld. Niet alleen zijn leven was eervol geweest, ook in zijn sterven had hij veel roem. Croesus, die er vast van overtuigd was dat hij

hierna als gelukkigste tweede zou worden genoemd, stelde de vraag nog een keer aan Solon. Het antwoord leverde nu twee broers op, Kleobis en Biton, die hun moeder Kydippe langs de heilige weg in Delphi naar de tempel hadden gebracht, waar Kydippe priesteres was. Nadat ze daar samen waren aangekomen, overleden de beide broers door de overmatige inspanning. Ze had-

den de zware taak van het trekken van de wagen van de priesteres helemaal alleen op zich genomen. Een taak die gewoonlijk door twee zeer sterke runderen verricht werd. Door hun daad kwam Kydippe op tijd in het heiligdom in Delphi aan. Daarom beschouwde Solon de twee overleden jongemannen als de gelukkigste mensen ter wereld, daarbij lettend op wat ze hadden gedaan en hoe

ze waren gestorven. Croesus durfde nu niet verder te gaan met het stellen van zijn vragen. Diepe teleurstelling was zijn deel.

*Midas rex aurum cupivit,
sed desiderio completo,
desiderium inutile mutare
volebat.*

*Koning Midas verlangde
naar goud, maar nadat
zijn wens vervuld was,
wilde hij zijn nutteloze
wens veranderen.*

Het verhaal van koning Midas heeft betrekking op "avaritia", hebzucht of gierigheid. Midas mocht, op verzoek van Bacchus, de god van de wijn, een wens doen. Wat was er gebeurd? Silenus, de vriend en leidsman van Bacchus, was van zijn ezel afgevallen. Hij werd gevonden door landlieden en daarna bij Midas gebracht, door wie hij weer bij Bacchus werd terugbezorgd. Als dank

voor deze vriendendienst mocht Midas nu een wens doen. 'Hoe zal ik je belonen, Midas, voor je vriendelijke daad?' vroeg Bacchus. 'O heer, schenk mij de wonderkracht, dat alles wat ik aanraak in goud verandert', antwoordde Midas. 'Een dwaze wens', sprak de god, 'maar, omdat je het zo graag wilt, krijg jij je wens!' Vervolgens ging Midas terug naar huis, nieuwsgierig of

zijn wens inderdaad uit zou komen. Toen hij een eiken-tak afbrak, bleek dat Bacchus woord gehouden had. Ook een opgeraapte steen veranderde in goud. Midas ging opgewekt en vrolijk naar huis, waar de tafel al gedekt was en het eten hem stond op te wachten. Hij begon vol enthousiasme aan de maaltijd. Helaas bleken de gouden gerechten - alles wat hij aanraakte veranderde immers

in goud – te hard voor zijn kiezen. Het gloeiende goud kon hij eveneens niet goed weg krijgen. Hongerig en dorstig stond hij ten slotte op en smeekte Bacchus bijna huilend deze schadelijke wonderkracht weer van hem weg te nemen. Bacchus had medelijden met de ongelukkige. Hij gaf hem het bevel zich te gaan baden in de rivier de Paetolus. En dit gaf inderdaad de uitkomst waar

Midas zo op gehoopt had.
Sinds die tijd voert de rivier
de Paetolus goud mee in zijn
golven. Zo werd Midas van
zijn kwaal verlost.

**Midas rex aures asini
recepit**

*Koning Midas kreeg ezels-
oren*

Er is nog een verhaal over
Midas waarin gesproken
wordt over goud, namelijk

